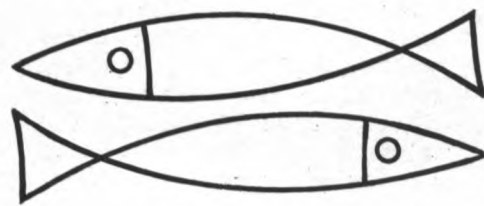

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. h. voetlaan 242, alkmaar

administratie: pasteursingel 29b, r'dam-7

H. DE JONG — AMSTERDAM

Nemen wij het of nemen wij het niet?*)

„Toen zeide zijn vrouw tot hem (tot Job): volhardt gij nog in uw vroomheid? Zeg God vaarwel en sterf! Maar hij zeide tot haar: Zoals een zottin spreekt, spreekt ook gij; zouden wij het goede van God aannemen en het kwade niet? In dit alles zondigde Job met zijn lippen niet.” Job 2 : 9, 10.

Wat de lijdende Job hier tegen zijn vrouw zegt kan vandaag nog slechts in de ogen van weinigen genade vinden. Ook van de kansels in de kerken kun je in onze tijd horen, dat de aksepterende levenshouding waarvan hier getuigd wordt, op een misverstand van de bijbelse boodschap berust en hoognodig afgeleerd moet worden. Job zit hier, zegt men, gevangen in een heidense berusting, evenals Oom Tom van de negerhut. Ze waren te goedertrouw, dat wel, maar als wij nú zeggen wat zij toen zeiden, dan zondigen wij met onze lippen. Als wij op de rouwkaart van een overleden kind de woorden van Job overschrijven: de Here heeft gegeven, de Here heeft genomen, de naam des Heren zij geloofd, dan is het onze schuld dat de ongelovige buurman die zo'n kaart ontvangt, hem onder luid gevloek verscheurt.

Want, zegt men, God is anders. Hij is niet, zoals wij altijd gedacht hebben, de Almachtige Leed-beschikker. Alles wat in de Bijbel daarop wijst staat buiten het eigenlijke dat de Bijbel wil zeggen. We moeten namelijk naar moderne trant onderscheiden tussen een bruto-Bijbel en een netto-Bijbel. In de bruto-Bijbel zegt men worden over God veel heidense dingen geleerd. In de netto-Bijbel evenwel ontmoeten we de Vader van onze Here Jezus Christus. Die staat niet aan de verkeerde kant van het lijden, als Veroorzaker ervan, nee, Hij staat aan onze kant. Hij lijdt mee. En Hij strijdt ook met ons mee tegen leed en onheil. In de persoon van de lijdende Christus staat Hij

midden tussen ons in. Aan het kruis op Golgotha, zo zegt men, heeft Hij zich ten diepste solidair gemaakt met het wereldleed, en in zijn opstanding heeft Hij ons een perspectief geopend, dat namelijk aan het lijden niet het laatste woord is. Zo gaan er van de opstanding prikkels uit tot moed en verzet, de opstanding drijft aan tot opstandigheid. Daarom is volgens deze opvatting de ware christen de opstandige christen, hij vecht mee onder het vaandel van de lijdende, strijdende en eens overwinnende God. Hij neemt het niet en treedt daarmee in de navolging van de God van Israël, die het óók niet neemt. En een Bijbel-woord als wat we zoëven uit het boek Job hoorden, staat wel in de Bijbel, maar behoort niet tot de Bijbel, tot de netto-Bijbel. Het is tarra, het maakt deel uit van de verpakking, die weg kan.

☆☆☆

Ik wil deze enkele minuten gebruiken om deze nieuwe, ingrijpende leer te bestrijden. Het foute van deze sympathieke voorstelling is dat hier een versimpeling op de Godsleer wordt toegepast; dat hier gekozen wordt tussen twee lijnen, die in de Bijbel allebei duidelijk getrokken worden: die van God boven ons en die van God bij ons, die van de Almachtige God, Schepper van hemel en aarde, die alles bestuurt naar zijn raad en wil, en die van Immanuël, God-met-ons, de God van wie de profeet Jesaja zegt, dat Hij in al onze benauwdheden mede benauwd is (Jes. 63 : 9). Hier wordt ten onrechte gekozen tussen de God die leidt met een korte ei, en de God die lijdt met een lange ij.

Terwijl de Bijbel, door heel het Oude en Nieuwe Testament heen, beide aan de Here toeschrijft, zowel het leiden en besturen als het lijden en verduren. De God van de Bijbel staat aan beide kanten van het leed, als Beschikker en als Drager.

Dat is het toch ook waar we in het centrum van de Bijbel voor staan? Gods Zoon aan het kruis, dragend onze schuld en straf en God-Almachtig daarboven tot Wie Christus roept: Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten? God, die in Jezus Christus tussen ons in gaat staan en dan (zo helemaal herkenbaar) een speelbal wordt van de machten en God, die tegelijk en ook in Christus de regie van dit gebeuren voert en er zijn doel mee bereikt: een verzoende wereld. Er loopt toch geen naad tussen het een en het ander zodat wij kunnen scheiden? Wie zou hier in dit binnenste heiligdom het ene of het andere als afgedane verpakking terzijde durven schuiven? Ach, men heeft ten allen tijde naar een netto-Bijbel gezocht, een theologisch gekuiste Heilige Schrift. Maar was het niet steeds zo, dat een volgende generatie er de willekeur van inzag? Gods Woord overleeft elke slecht horende theologie. En leidt deze leer trouwens ook niet tot machteloze verbittering en ontevredenheid?

☆☆☆

Maar waar komt nu dit denken vandaan? In de eerste plaats, wij worden van alle kanten met het wereldleed overspoeld. En wie kent daarin niet de bange vraag: waar is God, waar is Gods hand in de krant? En hoe sympathiek dan, dat er mensen opstaan en zeggen: Je moet eens ophouden de God en Vader van onze Here Jezus Christus verantwoordelijk te stellen voor dit wereldgedoe. Hij kan er ook niets aan doen. Maar Hij doet er wel iets tégen. Hij gaat er in Christus tegen aan en tegen in. — Ja, dat hoort sympathiek. Wij willen immers Hem rechtvaardigen, want wij hebben Hem lief.

Maar we moeten nog een andere faktor ter verklaring noemen die minder sympathiek is. Ondoorzichtigheid, onbegrijpelijkheid ergert ons, moderne mensen. Wij kunnen er niet tegen dat wij met ons begrip tegen een grens opbotsen. Wij kunnen alles begripmatig onder de knie krijgen en

waarom zou God daar buiten vallen? Dan lezen we in de Bijbel, dat God met ons in een verbond wil leven en we reageren: aha, dan is Hij dus onze partner, onze vriend en een vriend heeft geen geheimen!

Zo dwingen wij God met zijn verbond doorzichtigheid af. We kiezen voor de nabije God en vergeten wat de Here door de profeet Jeremia zegt: Ben Ik een God van nabij en niet van verre? ... Vervul Ik niet de hemel en de aarde? (Jer. 23 : 23). God is de God van het verbond, maar vergeet niet dat het een verbond van genade is, het is een verbond, waarin naast vertrouwelijkheid ook afstand zit.

De houding van ons mensen in dat verbond is daarom die van kinderlijke eerbied, waardoor wij zo vaak moeten zeggen: wij begripen U niet, maar wij vertrouwen U wel. Wij moeten het verbond niet misbruiken door God een versimpeling op te dringen en Hem te verlagen tot niets meer dan een kameraad. Hij is de Almachtige wiens weg in heiligheid is. En zo, als de hoge God, is Hij onze vriend en onze Verlosser. Hier staan we met twee bijbelse eindjes in onze handen, die wij niet aan elkaar kunnen knopen en onze geloofsbezinning brengt het hier niet verder dan het spreken met twee woorden.

☆☆☆

Men wijst er wel op, dat dezelfde Job, van wie wij in het begin dat woord aanhaalden, toch

IN DIT NUMMER

- Pagina 301
Drs H. de Jong,
Nemen wij het of nemen wij het niet?
- Pagina 302
Ds H. Smit,
Evangelie en bevrijding
- Pagina 303
Prof. C. Veenhof,
Over onze „binnenverbandse” broeders (2)
- Pagina 304
Ds W. G. Visser,
Het boek Daniël
- Pagina 305
Ds O. Mooiweer,
Wat zal de toekomst ons brengen? (slot)
- Pagina 306
Dr L. van Klinken,
Inkomen en welzijn (2)

*) Toespraak voor de Alle-dag-kerk op 24 september 1975.

verderop heel duidelijk de man wordt, die het niet neemt. Hij is wel begonnen zijn lijden te aksepteren, maar dat was in een reflex. De Job naar wie de eigenlijke interesse van de Bijbel uitgaat, is die van het protest, die de berusting van het begin gelukkig heeft laten varen. Job geldt zo als de vader van de wij-nemen-het-niet-theologie.

Zou het waar zijn? Was dit niet de strijd van Job, dat hij als een leeuw gevochten heeft tegen de versimpeling van zijn probleem als waar zijn vrienden mee aan kwamen? Hij zag tweeërlei: enerzijds de God die als een tegenstander op hem af kwam. Anderzijds de God van het genadeverbond, van wie hij betere dingen mocht verwachten. Hij geloofde: in **beide** heb ik met dezelfde God te maken, zij zijn één, alleen, hij zag die eenheid niet. Dat was zijn probleem. Hij wou zien wat hij geloofde.

Daarom wordt terecht gezegd, dat wij Job niet voor het karretje van onze berusting kunnen spannen. Daarvoor heeft hij teveel verwachting bij zich.

Maar van de andere kant is hij evenmin de rebel die vele modernen van hem maken. De ongeduldige dulder — zó zou ik hem willen noemen.

En dat mogen wij ook zijn, ongeduldige dulders van het lijden.

Wat God ons oplegt, we nemen

het, aanvaarden het uit zijn hand. Maar omdat wij geloven dat zijn machtige hand een Vaderhand is, strekken wij ons uit naar en zetten wij ons in voor een toekomst die anders is. Want zijn uiteindelijke wil moet nog geschieden, zijn definitieve koninkrijk moet nog komen. Daarom: wij nemen het en wij nemen het niet. U merkt, het 'of' van mijn titel is hier vervangen door 'en'. Het moderne denken werkt vaak en graag met tegenstellingen: of... of, niet dit, maar dat. Niet zelden moeten we dat vanuit de Bijbel verbeteren: niet alléén dit, maar óók dat. En daarom: wij nemen het en wij nemen het niet. We eerbiedigen Hem in zijn hoge leiding en we leggen de hand op zijn belofte van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar geen rouwadvertenties meer nodig zijn. Het zal wel heel moeilijk zijn, beide houdingen te combineren. Het zal wel zo zijn, dat nu eens de eerbied en dan weer het ongeduld voorop staat. Hier speelt ook het menselijk karakter z'n rol. De een meer zus, de ander meer zo. Als wij maar beseffen, dat we ons noch in het ene noch in het andere remloos kunnen laten gaan. Er loopt een weg tussen de versuffing en de verbittering. Het is de weg van eerbied en hoop. Welzalig de mens, die deze weg vindt en gaat.

ken hebben komt ook hier naar voren:

Ook in de dagen van Jezus' omwandeling was daar het monster van de verdrukking met zijn vele armen. Ook toen was er wat we zouden kunnen noemen een kerkelijk-geestelijke arm: het farizeïsme dat, zoals de Here zelf zei, de arme Israëlieten belaadde, belastte en vermoeide met zijn voorschriften. Ook toen was er de polieparm op maatschappelijk-sociaal gebied: Hoe heeft de Here zich in de gelijkenis van Lazarus het lot van de maatschappelijke „underdog” aangetrokken en de „kapitalist” gehekeld! En hoe zeer was daar ook in het volkerenleven de honger en dorst naar gerechtigheid, naar bevrijding uit de banden van het harde en wrede Romeinse imperium! Ook Jezus stond daar met de boodschap van bevrijding op de vele parallelwegen: een weg in de kerk, een weg in de maatschappij, een weg in het volkerenleven. Waar Jezus is, daar wordt het bevrijdende woord gesproken; waar men zich voor bevrijding inzet, daar is de geest van Jezus vaardig geworden! Zo verstaan we ook, dat voor dat moderne gevoel de Christgelovige, die zich losmaakt van traditiebanden en menseninzettingen, op één spoor loopt met een niet-gelovige, die de bevrijdingsboodschap in zijn volk en op zijn wijze „realiseert”. Ik denk nu wel, dat we wat minder argeloos geworden zullen zijn in onze waardering voor die mooie naam „boodschap van bevrijding”.

Maar wat moet je daar nu tegen zeggen? Het lijkt allemaal zo mooi. Via diverse geschriften — denk bijv. aan de zogenaamde „Vredeskranten” — komt het zó in de huizen binnen.

Een doodlopende weg

Johannes beschrijft ons, hoe de scharen na de vermenigvuldiging van de broden het plan hadden Jezus met geweld mee te voeren en Hem koning te maken. Maar toen Jezus dat bemerkte trok Hij zich terug in het gebergte, alléén (6:15).

Wat de mensen hier beoogden viel volledig onder de noemer van de bevrijding. Ze stonden ook zeer duidelijk op de parallelwegen van maatschappij en politiek. Daar waren verdrukten, die onder deze koning de bevrijding uit de knechtende macht van de Romeinen dachten te kunnen ontvangen. Daar waren al die „underdogs” op sociaal-maatschappelijk-politiek terrein. Daar was het verlangen náár- en de inzet vóór bevrijding in al haar facetten. Was Jezus er ook? Neen, Hij trok zich terug! Heeft Hij dan niets te bieden? Jazeker! Hij zal geven zijn vlees als de ware spijs en zijn bloed als de ware drank. Voor het leven van de wereld (6:32 e.v.). Hij heeft zich teruggetrokken van de scharen in hun bevrijdingsbegeren. En zo heeft Hij ruimte gemaakt voor de boodschap van de ware spijs en de ware drank, voor de werkelijkheid van het kruis, voor het ge-

loof in Jezus Christus en die gekruisigd. Zo en niet anders moet Hij aanvaard worden. Neemt men hier aanstoot aan, dan moet men heengaan (67). Dan moet men niet de illusie overeind houden dat men iets aan Jezus heeft en zijn eigen ideaal toch wel met Hem kan bereiken!

Wanneer het volk zijn eigen bevrijdingsideaal aan Jezus vastkoppelt, dan ontstaat er kortsluiting, omdat het **kruis** buitengesloten wordt. En dan loopt de weg dood! Dan wordt alle inzet gekwalificeerd als een „werken voor de spijs die vergaat” (6:27), een inspanning op een doodlopende baan.

Maar is de Here Jezus dan niet de grote Bevrijder?

Zeker. Als u Hem dan maar dat woord „bevrijding” laat bepalen en vullen met zijn gehele boodschap en met het geheel van zijn werk!

En als u maar niet denkt dat u zelf „heer” bent over dat woord „bevrijding” en zijn betekenis en dat u de Here Jezus dan „vanzelf” wel in uw overwegingen vangt! Hij wil ons denken van het begin af bepalen en beheersen. Hij valt niet samen met het eindproduct van onze eigen gedachten!

Niet omkeerbaar!

Wie in Jezus Christus is door het geloof, die zal leven onder zijn zachte juk en zijn lichte last. Zoals de Israëliet in dankbaarheid voor de geschonken verlossing milde handen en vriendelijke ogen diende te tonen aan de arme, de weduwe, de wees en de vreemdeling, zo zal ook vandaag de gelovige zijn dankbaarheid hebben te betonen in de richting van de duizenden en miljoenen die in onze dagen de sterke arm, de verzorgende hand en de vaste plaats moeten ontberen. Wanneer men door de poort van het geloof komt, dan heeft men het gezicht op de nieuwe aarde waar gerechtigheid woont (II Petr. 3:13). En in de harmonie van dank en hoop betracht men gerechtigheid. Van Jezus Christus leidt de weg naar gerechtigheid in de wereld. Maar vergis u niet! In de opvatting die we straks hebben bekeken is hier sprake van omkeerbaarheid: „Ú begint bij Christus en bij het geloof en komt zo naar gerechtigheid toe. Best, maar laat mij op mijn beurt bij gerechtigheid en bevrijding starten; dan zal ik Jezus aan het einde ook wel ontmoeten!”. Dat is **niet** waar! Dat leren we uit Joh. 6. Er is géén omkeerbaarheid! De enige Verlosser en Middelaar is nooit te maken tot één van twee omkeerbare polen! Hij is niet in systeem te brengen. Hij is Gods Zoon, onze Here! Als we met **onze** bevrijdingsnoemer de geschiedenis van de zestiende eeuw en het evangelie zelf benaderen, dan zullen we de kern, het eigenlijke, de boodschap en daarmee de ware redding missen! Christus is niet in te vangen in ons verlossende woord. Hij boeit en bevrijdt ons door zijn verlossende woord!

H. SMIT — DEN HELDER

Evangelie en bevrijding

„Boodschap van bevrijding”

Verleden maal zagen we, dat vele historici de veelheid van stromingen uit het begin van de zestiende eeuw — van kerkreformatie tot en met boerenrevolutie — onder één noemer trachten samen te vatten. En die ene noemer is dan: bevrijding uit de boeien van verdrukking. Het monster van de verdrukking was, om zo te zeggen, een poliep met diverse armen. Daar was een kerkelijke arm: de roomse hiërarchie die de kleine christenman knevelde met haar geboden, lasten en belastingen. Daar was ook een polieparm op het sociaal-maatschappelijk gebied: de grote heren en machten die de „underdog” tot slavernij brachten. En zo liepen de kerkman, die de gelovigen bevrijdde uit de banden van kerkelijke inzettingen, en de boerenleider, die de bevrijding op sociaal-maatschappelijk gebied (tevergeefs!) trachtte door te zetten, in feite op twee banen van de ene bevrijdingsweg! We stelden de vraag of men in deze gedachtengang werkelijk recht kon doen aan het wezenlijke van de Reformatie. Het antwoord was ontkennend. In de genoemde

Kerkelijk Leven

gedachtengang is gerechtigheid immers altijd het resultaat, het produkt, van onze menselijke inspanning. En wie de reformatische nadruk op de gerechtigheid-uit-het-geloof-en-niet-uit-de-werken overweegt, die beseft al heel gauw, dat hij hier op een ander gebied vertoeft. Gerechtigheid is hier niet een zaak, die wij door onze aktiviteit als ons eigen produkt bewerken, maar een zaak, die we door het geloof als een gave van God ontvangen! Maar nu moeten we nog wat verder gaan. Dat doet de zogenaamde „nieuwe” theologie ook. De bevrijdingsnoemer dient daar veelal heus niet alleen om de historie van de zestiende eeuw samen te vatten. Neen, ze is ook duchtig in gebruik als samenvattende type-ring van het evangelie zelf! Dat evangelie is boodschap van bevrijding. Een prachtige type-ring, zult u zeggen. Ja, maar laten we even oppassen! Wat we in verband met de Reformatie bespro-

Het nieuwe Informatieboekje

Zo juist is het nieuwe Informatieboekje van onze kerken verschenen. En omdat dat een wat ander karakter draagt dan het vorige wil ik er hier iets van zeggen. In de eerste plaats dit dat er boven staat 1975/76. Het leek de uitgever en mij toe dat men dit boekje het best kon dateren naar het „kerkelijk jaar”. In de meeste kerken treden de nieuw gekozen ambtsdragers in september op. En het kerkelijk leven — speciaal wat betreft de catechisaties en het huisbezoek — beweegt zich van het najaar tot het voorjaar. Voorts draagt de „Informatie en de Oriëntatie” een ander karakter dan die welke in het vorige boekje werd geplaatst. Daarin werd gepoogd iets te zeggen over de positie van onze kerken. Het zou voor de hand gelegen hebben daarin nu het een en ander te zeggen over wat er in het voorbijgegangene jaar in onze kerken heeft plaats gevonden. Maar omdat daarin niet zo veel spectaculairs plaats vond en met name over de vorm van het samenleven der kerken nog geen definitieve voor de kerken en haar leden beslissing gevallen is, leek het me meer profijtelijk iets te zeggen over de „wereld” waarin ook onze kerken en haar leden leven. Het staat voor mij namelijk vast dat men in onze — en andere — kerken zich veel te weinig bewust is van de geweldige en veelal onheilspellende veranderingen die zich in onze tijd in wereld en kerk voltrekken. Dat men met name er geen besef van heeft hoe precair — naar de mens gesproken — de situatie van christenheid en kerk in ons land en de westerse wereld is en hoe diep de „geest

dezer eeuw” in haar is doorgedrongen. En daarom besloot ik in de „Informatie en Oriëntatie” iets te zeggen over het „geestelijk klimaat” waarin wij leven. Om de lezers een indruk te geven van wat daarin wordt gezegd wil ik hier kort de inhoud daarvan aangeven.

I. Inleiding

„De wereld” in het Nieuwe Testament. Paulus' Evangelie. Openbaring van God aan alle mensen. „Waarheid in ongerechtigheid ten onder houden”. „Waarheid vervangen door leugen”. „Overgegeven”. „Kennend — niet kennen”.

II. Post-Christelijke „wereld”

Groeiende ontkerstening. De Revolutie.

III. „Wereld” en Staat

„Maatschappelijk verdrag”. Volkssouvereiniteit. Vormen van volkssouvereiniteit. „Noch vuist noch knuppel, maar het leger”.

IV. „Wereld” en seksualiteit

Devaluatie van het huwelijk. Film en seksualiteit. Pornolectuur. Een „sociaal bordel”.

V. „Wereld” en Kerk

Oude synthesespogingen. Scholastiek. Reformatorisch geloof. „Nareformatische” theologie. De ramp van 1816. De „Groningers”. De „Modernen”. „Einde der religie”. Een trieste gang van zaken. „Nieuwe” theologieën. De ware door God geschonken gerechtigheid. De ware oorzaak der ellende. Luther's ontdekking. Predikers der „gerechtigheid”. Belijdenis van het Kruis! Deze „Informatie en Oriëntatie”

Pastorale notities

Krachten welke bevoegdheid?

De apostel Johannes schrijft in een van zijn brieven: 'Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard, opdat Hij de werken des duivels verbreeke zou'. Geen wonder dat tijdens Jezus' omwandeling op aarde de vorst der duisternis al zijn macht teweestelde om de Heiland in zijn persoon en werk en invloed tegen te staan. Bijzonder in dat tijdperk van de heilsgeschiedenis zien we heel sterk het verschijnsel van de bezetenheid optreden: mensen die geheel overheerst worden door één of meer duivels. Jezus werpt deze duivels uit en als Hij zijn twaalf apostelen roept en uitzendt geeft Hij ook dezen macht over onreine geesten om die uit te drijven (Matth. 10 : 1-8). Hij geeft aan de 12 opdracht: 'Gaaf en predikt en zegt: Het Koninkrijk der hemelen is nabij gekomen: Geneest zieken, wekt doden op, reinigt melaatsen, drijft boze geesten uit'. Daarbij beperkte Jezus de opdracht nog tot het Joodse volk. Na zijn opstanding ontvingen de apostelen een veel ruimere opdracht (Markus 16 : 14-18). Dan zegt de Heiland: 'Gaaf heen

in de gehele wereld, verkondigt het evangelie aan de ganse schepping'. Hun prediking zou ook dan weer vergezeld gaan van bijzondere tekenen. Tot deze tekenen behoorde ook weer de macht en kracht om boze geesten uit te drijven. Het zou onjuist zijn de bevoegdheden en de Geestesbekerhtiging, die in de tijd van Jezus' omwandeling op aarde en bij de grondlegging van de christelijke gemeente speciaal aan de apostelen uitdrukkelijk geconkond werd, zomaar toe te passen op de kerk van alle tijden en alle plaatsen. Boze geesten uitdrijven, doden opwekken, slangen opnemen, zonder schade iets dodelijks drinken, de handen op zieken leggen ter genezing, dat kunnen wij ook en dat gebeurt nu nóg. Matigen we ons dan geen bevoegdheden aan, die ons door de Heer Jezus niet gegeven zijn en ons in Gods Woord ook niet zijn toegezegd? Men spreekt van charismatische gaven, jawel. Maar krachten welke autoriteit? We lezen onder heidense volken en bij allerlei secten en godsdienstige gemeenschappen van duivelbezwering en duivelbanning, door de eeuwen heen. En tot op onze tijd toe vernemen we van praktijken van exorcisme. Laat ons voorzichtig zijn! U moet maar vragen: Krachten welke bevoegdheid?

B. Telder, Bilthoven

is door de keuze van het thema nog al uitgelopen. Ze beslaat in het boekje meer dan honderd pagina's. Laat ik er nog bijvoegen dat ook werd opgenomen het „Rapport betreffende de artikelen 31, 32, 33 36 en 38 van het Accoord van Kerkelijk Samenleven” opgesteld door de daarvoor door het laatst gehouden convent van kerken benoemde commissie.

Ondanks het feit dat dit boekje een vijftig bladzijden meer omvat en ondanks de prijsstijgingen heeft de Uitgever de prijs ervan — f 8,90 — gehandhaafd. Men kan het boekje bestellen door f 8,90 over te maken op giro-rekening 22960 t.n.v. Uitg. Buijten en Schipperheijn, Valkenburgerstraat 106, Amsterdam.

C.V.

C. VEENHOF — KAMPEN

Over onze „binnenverbandse” broeders (2)

„Lichaam” en „kerk”

In het nummer van verleden week hebben we fragmenten opgenomen van drie artikelen uit de pers van onze „binnenverbandse” broeders. Ze maakten duidelijk dat er onder hen een ernstige spanning heerst. Ds Zemel sprak zelfs van een „groeidng wantrouwen”, van een elkaar „niet de ruimte gunnen binnen de grenzen der kerk”, van het van alles „een zaak maken”, van een zich voortbewegen „van zuivering tot zuivering”. Hij schreef dat er zelfs geroepen werd dat prof. Douma „er uit” moest! enz.

Dat soort geluiden zijn ons uit het verleden goed bekend.

In een vergadering zei jaren geleden een der prominenten onder de vrijgemaakten zelfs eens dat er **twintig duizend** leden uit de kerk weg moesten! En in de jaren zestig vernamen we gelijke klanken als nu het geval schijnt te zijn.

De spanningen die openbaar werden zijn dezelfde als die zich vóór enkele jaren voordeden in verband met de „koude samenwerking” tussen het G.P.V. en het N.E.V. Men weet het: de meerderheid van het G.P.V. besloot tot die samenwerking over te gaan. Maar toen de minderheid zich bij dat besluit niet meerlegde en leden van G.P.V.-kiesverenigingen het lidmaatschap daarvan begonnen op te zeggen, werd dat besluit weer geannuleerd. We zullen het in dit artikel evenwel niet over deze spanningen hebben. Het zijn interne aangelegenheden van deze zusterkerken. En daarmee moet een buitenstaander zich zo min mogelijk bemoeien.

Waar we wel wat over willen zeggen dat is de in de genoemde artikelen weer duidelijk naar voren komende **pretentie** van de „binnenverbandse” broeders, dat de kerken waartoe zij behoren de enige **ware** kerken in Nederland zijn. Ja in ons land zelfs zonder meer de **énige kerken** zijn. Bizonder nadrukkelijk wordt dat geponeerd door ds Van Dijk. Als

hij het heeft over de kerk waartoe hij behoort schrijft hij zelfs **Ware Kerk** — twee hoofdletters. Andere kerken daarentegen duidt hij aan als „kerken” — als kerken „met aanhalingstekens”. Hetgeen wel zo ongeveer zeggen wil: de gemeenschappen op welke ik dit schrijvend het oog heb en die zich kerken noemen zijn het naar mijn mening in feite niet! Eenzelfde opvatting wordt zeer nadrukkelijk voorgestaan door ds Rupke.

☆☆☆

Het is evenwel zonder twijfel toch ook zo dat onze binnenverbandse broeders ervan overtuigd zijn dat er in ons land buiten hun kerken ook nog kinderen Gods, gelovigen, zijn. Ik heb tenminste op een vraag hieromtrent in hun kring nog nooit een ontkennend antwoord ontvangen.

Nu is het volgens de Heilige Schrift zo, dat wij door het geloof in Christus worden ingelijfd. Je zou kunnen zeggen: in Hem worden ingelichaamd. Ieder die waarachtig gelooft wordt een lid van het lichaam van Christus. Dat lichaam wordt gevormd door **alle** gelovigen. Paulus zegt dat zeer nadrukkelijk. „Want — zo staat er in Rom. 12 : 4 — gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en de leden niet dezelfde werkzaamheden hebben, zo zijn wij,

hoewel velen, één lichaam in Christus ieder afzonderlijk leden ten opzichte van elkaar." Vooral ook in het prachtige hoofdstuk 1 Kor. 12 predikt Paulus dat op indringende wijze. We lezen daarin o.a.: „Want gelijk het lichaam één is en vele leden heeft, en al de leden van het lichaam, hoe vele ook, één lichaam vormen, zo ook Christus, want door één Geest zijn wij allen tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen, en allen zijn wij met één Geest gedrenkt (vs. 12).

In dit paulinische woord, wordt zoals men merkt — ik zeg dat er even tussen twee haakjes bij — onze Here Jezus tezamen met allen die in Hem geloven „Christus” genoemd! Zo innig is de band tussen het hoofd — Jezus — en de leden — de gelovigen — dat die samen, als een eenheid met één naam, namelijk die van Christus, worden aangeduid! Nu is het voorts zo dat de gemeente, de kerk van Christus, in de Schrift zonder meer ook „lichaam van Christus” wordt genoemd. Paulus zegt ten aanzien van Christus dat God alles onder Zijn voeten gesteld heeft en Hem als hoofd boven alles wat is gegeven heeft aan de ekklesia, de gemeente, **de kerk, die zijn lichaam is**. Zonder enige reserve wordt hier dus gezegd dat de kerk lichaam van Christus is.

☆☆☆

Nu kan men hiertegen inbrengen dat de kerk wel lichaam van Christus is, maar dat daarmee nog niet is gezegd dat de kerk en het lichaam van Christus **ident** zijn, dus geheel en al **samenvallen**. Dat lichaam van Christus kan immers wel veel groter zijn, veel meer leden omvatten dan de kerk. Met andere woorden: dat de kerk een deel van het lichaam van Christus vormt. Men denke maar eens aan een zin als: koeien zijn dieren. Dat is een waarheid „als een

koe”! Maar men mag die zin niet omkeren en zeggen: dieren zijn koeien! Koeien behoren wel tot de dieren, vormen er wel een deel van, maar vallen niet met de dieren samen. Er zijn immers ontelbaar veel meer dieren dan er koeien zijn.

Welnu, als je zegt kerk is lichaam van Christus dan zeg je wel dat de kerk behoort tot het lichaam van Christus, dat de kerk als lichaam van Christus **gekwalficeerd** kan worden maar daarmee is nog niet gezegd dat kerk en lichaam **ident** zijn, geheel en al **hetzelfde** zijn, volledig samenvallen. Het lichaam van Christus kan wel veel meer omvatten dan de kerk!

☆☆☆

Inderdaad als er niet meer in de bijbel stond over de verhouding van kerk en lichaam van Christus zou men het zo juist genoemde kunnen zeggen. Al zou dat niet bijzonder „aansprekend” zijn.

Maar — er staat in de bijbel wel meer over de verhouding van „kerk” en „lichaam van Christus” dan het genoemde.

Ik denk dit zeggend aan een paar woorden van Paulus uit de brief aan de Colossenzen. In 1:18 daarvan leest men: „Hij, Christus, is het hoofd van het lichaam, de ekklesia, de kerk.” En in 1:24: „en ik vul in mijn vlees aan wat ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus, ten behoeve van zijn lichaam, dat is de gemeente — de kerk”.

In deze twee Schriftplaatsen zegt Paulus beide malen: het „lichaam van Christus” is de „kerk”.

Zo vinden we dus bij Paulus twee uitspraken over de verhouding van het lichaam van Christus en de kerk.

1e. de ekklesia (de kerk of gemeente) is het lichaam van Christus.

2e. het lichaam van Christus is de ekklesia (de kerk of gemeente).

Wanneer men dit spreken van Paulus goed overweegt en serieus neemt kan men tot geen andere conclusie komen dan deze dat voor Paulus, en dus in het Woord van God, ekklesia (kerk, gemeente) en lichaam van Christus **samenvallen**. Ekklesia en lichaam van Christus zijn in de Schrift namen die **precies hetzelfde** aanduiden, precies **dezelfde gemeenschap** benoemen.

Wie lid is van het lichaam van Christus is dus daarmee en daardoor ook lid van de kerk. En wie lid van de kerk is is evenzo daarmee en daardoor ook lid van het lichaam van Christus.

☆☆☆

Wanneer nu een „binnenverbandse” broeder van oordeel is dat er buiten „zijn” kerk gelovigen zijn dan zegt hij daarmee tegelijk dat zich buiten „zijn” kerk ook leden van het lichaam van Christus zijn.

Maar dan zegt hij daarmee tegelijk ook — als hij tenminste de Heilige Schrift wil nasprenken — dat zich buiten „zijn” kerk **ook leden van Christus’ kerk bevinden**.

Met andere woorden dat de kerk van Christus in ons land ruimer, omvangrijker is, veel meer leden omvat dan „zijn” kerken tellen.

En — dat het dus apert in strijd is met de Schrift als gelovigen poneren wij vormen de ware, de enige kerk in ons Vaderland! En: buiten „onze” kerk is er in Nederland geen kerk, buiten „onze” kerk zijn daar geen kerkleden.

Als men dat toch zegt verklaart men impliciet dat **alle** gelovigen die niet tot de „binnenverbandse” kerken behoren niet-kerkelijke, of on-kerkelijke gelovigen zijn.

Durft men echt die consequentie aan?

Maar er is over deze kwestie nog wat meer te zeggen.

Dat komt D.V.-later.

W. G. VISSER — UTRECHT

Het boek Daniël

DANIËL 8 (vervolg)

De klein-beginnende horen (vervolg)

Deze Antiochus, die regeerde van 175-164 v. Chr. wordt bedoeld met de horen, die klein begon, maar die zeer groot werd tegen het zuiden (Egypte) en tegen het oosten (Syrië) en bijzonder tegen het Sieraad (Israël). Wat van hem wordt gezegd in de verzen 10-12, 23-25 is vervuld in de maatregelen, die in het slot van 1 Makka-beeën 1 als volgt worden opgesomd:

„Daarna vaardigde de koning voor heel het rijk het bevel uit dat allen één volk moesten worden en dat ieder zijn eigen gebruiken moest opgeven. Alle volken voegden zich naar het woord van de koning. Zelfs onder de Israëlieten waren er velen die gaarne de godsdienst van de koning aannamen, aan de afgoden offerden en de sabbat niet meer hielden. Ook naar Jeruzalem en de steden van Juda zond de koning boden met het schriftelijk bevel dat de Israëlieten de uitheemse gebruiken moesten overnemen en ophouden met de brand-, slacht- en plengoffers in de tempel; dat ze sabbat en feestdagen moesten afschaffen en de tempel en de heilige personen ontwijden; dat ze altaren, tempels en kapellen moesten oprichten voor afgoden en varkens en andere

onreine dieren offeren; dat ze hun zonen niet meer mochten besnijden, en zich moesten bezoedelen door allerlei onreine en onheilige praktijken, om aldus de wet te vergeten en haar voorschriften te ontkrachten.

Alwie niet zou gehoorzamen aan het bevel van de koning, zou worden gedood.

Soortgelijke bepalingen liet hij in heel zijn rijk afkondigen. Tegelijkertijd stelde hij over het volk beambten aan die er op moesten toezien dat er in elke stad van Judea offers werden opgedragen.

Velen uit het volk richtten zich naar hun voorschriften en stoorden zich niet aan de wet. Zij stichtten zoveel kwaad in het land dat de goede Israëlieten gedwongen waren zich te gaan verbergen in alle mogelijke schuilplaatsen.

De vijftiende Kislew van het honderd vijfenveertigste jaar liet de koning de gruwel der verwoesting bouwen op het brandofferaltaar; in de steden van Juda werden afgodsbeelden opgericht en voor de ingang der huizen en op de pleinen brandde men wierook. Alle schriftrollen die men kon opsporen, werden verscheurd en verbrand en degene bij wie men een boek van het verbond aantrof of die de wet nog onderhield, werd volgens koninklijk besluit ter dood gebracht. De beambten deden de Israëlieten hun macht gevoelen

door maandelijks in hun steden degenen terecht te stellen die op overtreding betrapt waren. De vijftienvintigste van elke maand werd er een offer opgedragen op het afgodsaltaar dat op het brandofferaltaar stond. De vrouwen die hun kinderen hadden laten besnijden, werden volgens het voorschrift van de koning ter dood gebracht, met de zuigelingen, vastgebonden aan de hals van hun moeder. Ook doodde men de familieleden en degenen die de besnijdenis hadden voltrokken”. Het optreden van Antiochus is de zoveelste poging geweest van de duivel om het volk van God van de aardbodem te doen verdwijnen. Het is niet zijn laatste poging geweest. Hoelang zal hij nog de tijd hebben? Zijn pogen is mislukt. En de belofte Gods houdt stand. Toen en nu!

Het dagelijks offer

Onder de druk van Antiochus Epifanes werd heel de dienst des HEREN, zoals die bij de tempel werd uitgeoefend, onmogelijk gemaakt. „Een eredienst werd in overtreding ingesteld tegenover het dagelijks offer”. Afgedacht van de vraag of deze vertaling precies weergeeft de uiterst moeilijk te vertalen woorden van vers 12 is de zaak die hier wordt meegedeeld ontwijfelbaar juist. Ruim drie jaar lang is het huis des Heren, voor de bouw waarvan de profeet Haggai zo zeer geijverd heeft, aan de ont-heiliging prijs gegeven, totdat in december van het jaar 165 voor Christus de reiniging en wijding van de tempel kon plaats vinden.

Jaarlijks vierden de Joden sindsdien het Vernieuwingsfeest, genoemd in Joh. 10:22.

Merkwaardig is dat Daniël alleen maar spreekt over het wegnemen van het dagelijks offer, of, zoals er letterlijk staat, van de bestendigheid.

Met dit dagelijks offer is bedoeld het brandoffer, dat overeenkomstig de voorschriften van de wet elke dag ’s morgens en ’s avonds moest worden gebracht (Ex. 29:38-42; Num. 28:1-8). Dit dagelijks offer, dat op elke sabbath en elke eerste dag van de maand nog met extra gaven moest worden verrijkt, is de grondslag van de hele Oudtestamentische cultus. De latere Joodse geschriften noemen alle andere offers „toegevoegde offers”. Als het brandoffer niet meer wordt gebracht, kan er ook niets meer worden toegevoegd en is dus metterdaad de hele tempeldienst lam gelegd.

Dit offer is het enige waarbij het gehele offerdier op het altaar wordt verbrand, tot een liefelijke reuk, een vuuroffer voor de HERE. Het is het symbool van Israëls algehele toewijding aan de HERE en Zijn dienst. Wanneer die toewijding ontbreekt blijft er niets te dienen over. Deze toewijding in algehele overgave is een zaak van bestendigheid; iedere dag moet ermee beginnen en er mee eindigen, waardoor ook alles wat er tussen begin en einde ligt in deze overgave ligt besloten.

De dienst des HEREN blijkt juist hierin volkomen anders dan de dienst van alle goden, die de mens zichzelf heeft verzonnen. Het offer kan in Israël nooit dienen als

O. MOOIWEER — ENSCHEDE

WAT ZAL DE TOEKOMST ONS BRENGEN? (slot)

■ Gezin

Er is rondom het gezin heel wat te koop. We lezen in de pers van berichten van kinderroof op grote schaal in de Sovjet-Unie.

De kinderen worden van hun ouders afgenomen, omdat deze hun een gelovige opvoeding geven. Het blad „Getrouw” meldde in het nummer van mei 1975, dat zoiets niet alleen gebeurt bij rooms-katholieken en protestanten, maar ook bij Joden, Mohammedanen en bij andere bevolkingsgroepen, die tegen het communisme gekant zijn.

„In een krant van november 1974, dus kort geleden, lezen we dat er 2300 internaten zijn met 50.000 leraren. Gewoonlijk stelt men één leraar aan voor tien kinderen, maar wanneer wij vier kinderen voor één leraar rekenen, dan zijn er dus minstens 200.000, die uit hun ouderlijk huis worden weggehaald. Wat een verborgen leed moet er zijn in die atheïstische internaten en bij de families thuis, waar ouders weten hoe hun kin-

deren verder zullen worden opgevoed. Het gaat hier eenvoudig om een massasysteem”.

De vraag blijft overigens wel klemmen of wij de juiste kijk hebben op het gezinsleven. We staan met ons gezinsleven midden in de welvaart, al plukt de één er nu eenmaal meer van dan de ander.

Het pleidooi voor een soberheidsmaatschappij zal, wil het gewonen worden, zijn uitgangspunt moeten kiezen in het gezin.

Wat dat aangaat ontstaan er tussen ouders en kinderen nog wel eens konfliktsituaties. Aan de ene kant genieten de kinderen volop van de voorspoed, aan de andere kant groeit er een gevoel van kritiek en onbehagen ten aanzien van het luxe gladdere wereldje, waarvoor hun ouders nu juist zo hard gepleoeterd hebben om het te kunnen bereiken. Het gezinsleven als zodanig floreert niet. Bij verwen- de kinderen treedt het monster van de verveling op. Men zoekt naar levensvulling en valt daar-

bij vaak in verkeerde handen. De samenbindende kracht is in het gezin soms ver te zoeken. Ieder gaat zijn eigen gang en is baas op eigen erf. Ouders en kinderen leven langs elkaar heen. Ze hebben geen gemeenschappelijke belangen meer. De t.v. frustreert als brutale indringer het opbouwende gesprek over allerlei actuele onderwerpen. De Bijbel komt hoogstens nog een keer of een paar keertjes op tafel, maar verder ligt hij „onder de stoel”. De dichterdomeinee Geert Bogaard zei: „Ik zie duizend televisiemasten, er is geen plaats meer tussen voor een kruis”.

Zo wordt er gebouwd aan de stad van de mens!

Voor God is er steeds minder tijd, want tijd is geld. Voor Jezus is er geen plaats, want we zijn te bezet. De interesse voor goede lectuur neemt snel af. De balreligie zweept de mensen op. Volgepakte stadions spreken het volk aan: Een uitverkocht huis!! Maar het staat er slecht voor als men wel een t.v. bezit, maar geen boekenplank. Het gevaar dreigt, dat de huidige generatie zich vleugellam maakt in de strijd tegen de vorst van de normloosheid. En o wee, als de ouders op dit slechte pad voorgaan!

Wat is hun verantwoordelijkheid dan onnoemelijk zwaar. Beseffen zij wel, dat hun kinderen kinderen van het Verbond zijn en dat op hun voorhoofd het doopwater eigenlijk nooit opdroogt? De antichrist zal in de eerste plaats trach-

ten onze gezinnen volledig te infiltreren en te indoktrineren. **Dat betekent in de huidige eeuw, dat de mens der wetteloosheid de oer-cel van de samenleving van een rood stempel wil voorzien. De slag om de toekomst wordt geleverd in de huiskamers!**

Annex hiermee doet zich een ander verschijnsel voor. Er is recentelijk in de bladen aandacht aan besteed. We geven het via „De Waarheidsvriend” aan U door. Prof. dr W. H. Velema schreef in het nummer van 24 april jl. een artikel over deze aangelegenheid, getiteld: „Revolutie rond de kinderen”.

Daarin vermeldt hij het volgende: „Er hebben zich de laatste jaren verschillende groepen opgeworpen in onze samenleving, die zich aan dienen als alternatieve hulpverleningsgroepen. Zij pretenderen de belangen van het kind beter te verdedigen en te waarborgen dan de daartoe wettelijk aangewezen instanties, zoals de ouders.

Ik denk aan de Sosjale Joenit, de J.A.C., en niet te vergeten de Bond van Minderjarigen. Deze groepen nemen kinderen die het in een gezin of in een kinderkuis niet meer menen te kunnen uithouden, onder hun hoede. Zij laten ze gewoon onderduiken. Van nabij weet ik, dat kinderen in deze opvangcentra andere kleding, zelfs pruiken kunnen krijgen om niet herkend te worden en zo onttrokken te blijven aan het gezag van de ouders of anderen, die voor deze kinderen moeten zorgen.

De politie doet hier weinig tegen. Deze alternatieve groepen van hulpverleners worden zelfs gesubsidieerd. Daarmee schijnen hun activiteiten gerechtvaardigd te zijn.

Deze mensen bestaan het om jongelui die er gewoon tussen uit willen, onder hun hoede te nemen. Deugnieten, die zonder meer tot de opstandige jeugd behoren, worden door hen in bescherming genomen en aan hun ouderlijk toezicht onttrokken. Wanneer er tussen ouders en kinderen een konflikt ontstaat, kunnen kinderen bij deze groepen terecht. Ze zijn er welkom, krijgen er alles wat ze wensen en moeten vooral horen dat de ouders het fout doen. Die ouders behoren tot het 'establishment', waarvan geen heil te verwachten is.

Uit de pers zijn de voorbeelden bekend. Een 14-jarig meisje had al te intieme omgang met een 25-jarige minder volwaardige buurman. De ouders hadden hier bezwaar tegen.

De Sosjale Joenit liet het meisje onderduiken op telkens een ander adres. Zij liet weten geen enkele maatregel te willen treffen om het kind te beschermen tegen kontakten of intimiteiten met de bewuste of andere mannen. Dat zou immers strijdig zijn met de rechten van het kind.

In strijd met de wet besliste de straffkamer van de Haagse rechtbank dat dit verborgen houden geen strafbaar feit was. De rechtbank beriep zich hierbij op bestaande inzichten van de regering, inzicht van brede kringen van maatschappelijk werk en inzicht van deskundigen van andere disciplines.

Dit is niet minder dan revolutie.” Over de volgende bedrijven van deze indroevige tragedie zouden nog enkele opmerkingen te maken

HULP BIJ BIJBELSTUDIE

een gave die slechts wordt gegeven om nog meer terug te krijgen of als een prijs om de gunst van God te kopen. Wanneer de toewijding, de liefde, de bereidheid tot zelfopoffering ontbreekt, wordt alle verdere dienst van God een onmogelijkheid. Zond- en schuldoffers mogen worden gebracht, maar alleen tussen de brandoffers in; ontbreekt de toewijding, dan is er geen vergeving. Bij de vredeoffers mag de offeraar aanzitten aan het feestmaal, waarbij hij zelf mag eten van het aan de HERE gewijde offervlees; een heerlijke gemeenschapsoefening van de kleine mens met de grote God. Maar zonder zelfovergave is er geen gemeenschap denkbaar. Wierook mag dagelijks ontstoken worden als symbool van de opstijgende gebeden, waarnaar de HERE gaarne wil luisteren, maar zonder offerbereidheid is alle bidden een ijdel roepen in de ruimte.

Het dagelijks offer, de bestendigheid is in waarheid gebracht door Hem, van Wien alle offers de afschaduwing zijn. Onafgebroken heeft Hij zichzelf gewijd aan de dienst van de Vader en daarom is er gebedsverhoring. Maar alleen voor wie in een waar geloof met Hem verbonden door Zijn Geest zichzelf wil geven als een levend, heilig en Gode welgevallig offer; dat is onze niet meer schaduwachtige, maar voluit geestelijke eredienst (Rom. 12 : 1).

De boosdoeners

De benauwdheid onder de druk ten tijde van Antiochus is gekomen als oordeel van God, die in Zijn gramschap bezocht heeft de boosdoeners, die de maat hebben volgemaakt (vers 19, 23). Het kwaad waardoor Israël werd getroffen kwam niet allereerst van buitenaf, maar van binnenuit. Voordat met dwang een eind werd gemaakt aan het dagelijks offer was reeds lang bij een groot deel van het volk de toewijding aan de dienst des Heren ver te zoeken.

Het verlangen om niet een afgezonderd volk te zijn, maar volop mee te kunnen doen met wat alle volken doen is in Israël (en in de gemeente van Jezus Christus) nooit geheel afwezig geweest. Maar er zijn ook tijden waarin de geest van deze wereld zich zó sterk doet gelden, dat het onderscheid tussen kerk en wereld totaal dreigt te verdwijnen. In zulke tijden krijgen de boosdoeners, die er altijd wel zijn, de kans om de maat vol te maken. Daniël zag aankomen wat later aldus werd beschreven: „In die tijd kwam in Israël een geslacht op, dat zich om de wet niet bekommerde en velen wist te winnen voor de gedachte een verbond te sluiten met de volken rondom. Want, zeiden ze, sinds we ons van hen hebben afgescheiden, hebben ons vele rampen getroffen.

Overtuigd van de juistheid van deze redenering verklaarden enige mannen uit het volk zich bereid om naar de koning te gaan. Deze verleende hun volmacht om de levenswijze van de heidenen in te

voeren. Zij richtten in Jeruzalem een atletiekschool op, zoals bij de heidenen gebruik was; zij lieten zich weer een voorhuid maken en braken met het heilig verbond; zij bukten zich onder het juk van de volken en lieten zich gebruiken om kwaad te doen.”

Als God Antiochus gebruikt om de tempel te ontwijden, de eredienst te staken en zo de verbonds-gemeenschap te verstoren, is het niet de HERE die het verbond verbreekt. Hij doet slechts komen wat het volk zelf heeft gewild. Hij straft rechtvaardig met hetzelfde kwaad, dat de mensen hebben gezocht. Als Adam en Eva de dood verkieszen boven het leven, worden ze gestraft met de dood; als Israël de wereldgelijkvormigheid verkiest boven de afzondering, wordt het tot gelijkschakeling met de wereld gedwongen; als de kerk zich gaat aanpassen aan de levensstijl van de volken, zal ze de armoede van de volken moeten delen; als de oproep om Babel te verlaten in de wind wordt geslagen zullen alle plagen waarmee Babel wordt geplaagd ook het deel zijn van de ongehoorzamen (Openb. 18 : 4).

Israël werd kort nadat Daniël dit gezicht had gezien verlost uit de ballingschap; het is tijdig gewaarschuwd voor nieuw onheil, dat zou komen over nieuwe afval, doch slechts weinigen hebben echt geluisterd.

De kerk is verlost uit haar ellende; aan waarschuwingen heeft God het nimmer doen ontbreken; nieuw onheil is op komst in het eind der dagen, maar wie heeft de prediking geloofd? Luistert U echt?

zijn. Maar we willen in het verband van dit artikel thans volstaan met het signaleren van de inzet van een ontstellende ontwikkeling!!

Hier moet de volledige afbraak van de samenleving zonder meer geconstateerd worden. Het is begrijpelijk als iemand in dit verband in herinnering brengt wat Orwell in zijn boek „1984” voorspelt: „Kinderen zullen van de moeders worden weggenomen zoals eieren bij de kip.” **Een oproep tot massaal protest is hier zeker op z'n plaats!** Voordat deze maatschappij in het klein zoals het gezin wel is genoemd, verwordt tot een verradersnest, omdat straks de kinderen doodgewoon hun ouders aangeven bij het nietsontziend regiem!

Er staan ook heel wat andere voorbeelden van geloofsuitingen tegenover! Waar een jongeman, die tot het geloof gekomen is, dat onbewimpeld laat merken in de eerste plaats thuis tegenover zijn ouders en broers en zusters, gebeuren er soms wonderen. Eerst heeft hij niet anders dan smaad en vijandschap te verduren. Maar hij is doordrenkt van de evangelische zachtmoedigheid! Hij weet: Het gaat om mijn Heiland! Hij schaamt zich er niet voor te getuigen van de weelde, dat hij zijn Verlosser gevonden heeft. En dan gebeurt het, dat ouders aan de hand van hun bekeerde kinderen naar Jezus worden gebracht. Waar de Heilige Geest de harten van jong en oud gaat veroveren, ontdekken we iets van de glorieuze doorbraak naar de toekomst van Christus!

In het laatste Bijbelboek beluisteren we het luiden van de alarmklok onmiskenbaar, maar niet minder vernemen we de klanken van Gods glorieklokken! Als God,

Die op de troon gezeten is, zegt, dat **Hij** alles nieuw maakt, **dan is het nu en hier al in de maak.** Gods troon is onwankelbaar welke kulturen ook mogen ineenzinken. Het Lam van God leidt heel het wereldgebeuren naar zijn bestemming. **Daar staat HIJZELF garant voor!** Die bestemming is de nieuwe aarde, verenigd met de nieuwe hemel. Die combinatie kunnen wij ons als tijdgebonden mensen niet indenken. Maar het gaat gebeuren! Het is dus Goddank geen hopeloze zaak! Een engelsman heeft het met een mooie (eigenlijk onvertaalbare) woordspeling zo gezegd: „**History is His story**” — Geschiedenis is Zijn verhaal —. En dat heeft volgens Openbaring 21 met name alles met ons levensverhaal te maken!!

DE HULP BIJ BIJBELSTUDIE

De brief aan de Efeziërs

van de hand van
ds H. Amelink.

Bestellingen kunt u doen volgens onderstaande prijsopgave een bedrag over te maken op giro 575663 ten name van G. de Kruijf, Troelstraan 252, Utrecht.

De prijs van 1 exemplaar is f 2,50; 5 exemplaren f 11,75; 10 exemplaren f 23,—; 25 exemplaren f 58,—.

Er zijn ook nog enkele exemplaren van de 'Hulp bij Bijbelstudie' over het **BOEK JONA** verkrijgbaar.

L. VAN KLINKEN — HAARLEM

Inkomen en welzijn (2)

Ethische kanten van de verdeling

Naar wij in ons vorig artikel naar voren brachten vloeit volgens Prof. Roscam Abbing welzijnsegalisatie logischerwijze voort uit het axioma van de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen.

Ook Prof. Tinbergen wil welzijnsegalisatie nastreven als consequentie van zijn geloof in dit axioma. Centraal in de gedachtengang van Prof. Kraal staat echter de stelling, dat uit dit axioma niet logischerwijze voortvloeit, dat het welzijn of de inkomens van de burgers door de Overheid moeten worden genivelleerd.

Wat vloeit uit het axioma dan wel voort? Wat houdt het axioma eigenlijk in. Het (overigens vage) axioma houdt in, dat alle mensen in principe een gelijk recht op geluk hebben; een recht dus, dat wel haast niemand zal willen ontkennen. Men leidt er dan uit af, dat bijvoorbeeld verschillen in inkomens duidelijk gerechtvaardigd moeten zijn, bijvoorbeeld doordat bepaald soort arbeid meer inspanning vergt.

Nogmaals, dat dit er logischerwijze uit voortvloeit is niet bewezen en kan ook niet bewezen worden. Wat vloeit uit het axioma dan wel voort? Er vloeit volgens Prof. Kraal niet uit voort, dat iemand het recht heeft anderen „geluksmiddelen” te ontnemen, die hemzelf niet toekomen. Wie zijn „geluksmiddelen” wil vergroten heeft, volgens hem, op dit moment in onze samenleving als ethisch verantwoorde mogelijkheid de ruil van „gluksmiddelen” voorhanden. Onder ruil verstaat hij ook die handelingen, waarbij de tegenprestatie niet van te voren naar aard en hoeveelheid vaststaat, maar waarbij de handeling wel plaatsvindt in de verwachting van een adequate tegenprestatie respectievelijk in de overtuiging, dat er een moreel recht is ontstaan om t.z.t. de ander een tegenprestatie te vragen. Onder „geluksmiddelen” moet worden verstaan al die middelen, die het geluk van de mensen kunnen vergroten, zoals inkomen, aanzien, eer, ja zelfs „geestelijke” zaken. Centraal in de gedachtengang van Prof. Kraal staat, dat uit het axioma van de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen voortvloeit, dat ieder mens het gelijke recht heeft zijn eigen geluk na te streven en dat niemand a priori het recht heeft van een ander te verlangen, dat deze onverplicht iets van zijn geluk voor hem opoffert. Dat volgt wel logisch uit het gelijkwaardigheidsaxioma. Niemand kan het recht ontzegd worden zijn eigen geluk overeenkomstig zijn eigen doeleinden na te streven. Dat recht kan men iemand niet ontzeggen op grond van het humanistisch axioma van de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen; dat kan men iemand ook niet ontzeggen op grond van het bijbelse

Astronomische cijfers

De omvang van de overheidsuitgaven stijgt jaar voor jaar fors.

Zo worden de uitgaven voor 1976 geraamd op bijna 78 miljard gulden, terwijl die voor 1975 en 1974 resp. 63 en 54 mrd. waren. Dat houdt voor een deel verband met de ontwikkeling van het nationaal inkomen (1976, 1975 en 1974 onderscheidenlijk 210, 186 en 171 miljard gulden).

Dit is niet een verschijnsel, dat zich enkel in Nederland doet gelden. Het is internationaal, zij het dat de ontwikkeling in het ene land soms belangrijk afwijkt van die in het andere. In de kring van het eigen huishouden is eenzelfde stijging waar te nemen. Vergeleken met 10-15 jaar geleden is het inkomen méér dan verdubbeld. Zijn we daar nu — internationaal, nationaal en als gezinnen — zoveel beter mee af? Onze welvaart is toegenomen, dat is zeker, maar niet in dezelfde mate als ons inkomen.

Hoe komt dat? Een heel eenvoudig antwoord is: dat is nu inflatie. In een eenvoudig woordenboek staat als verklaring van dit woord „stijging van het prijspeil”. Maar dat is een te simpele omschrijving.

Er is een zeker evenwicht tussen lonen (inkomen) en prijzen van goederen en diensten. Tot in het begin van de zestiger jaren waren de lonen in Nederland — ook in verhouding tot die in het buitenland — laag. De prijs van onze producten was toen zo, dat export geen moeilijkheden opleverde. We konden concurreren tegen buitenlandse industrieën. 't Ging goed met de ondernemingen. De werknemers merkten dat ook op

en wilden (terecht) mee-delen in die goede uitkomsten en zij bepleitten loonstijging en een aandeel in de winst. Dat kwam er, maar als gevolg van deze loon-ontwikkeling kwam er een prijsontwikkeling. De producten werden duurder. En als je een karwei moest laten uitvoeren zag je de hogere lonen op de rekening. Een deel van die hogere lonen had dus voor de werknemers geen enkel effect. Als je méér inkomen hebt, maar de uitgaven nemen ook toe, wat schiet je er dan mee op? Om een bepaald levensniveau te behouden moesten er nieuwe loonsverhogingen worden bedongen en die leidden op hun beurt weer tot kostenstijgingen en zo voort. 't Werd een spiraal: loonstijging/prijsstijging/loonstijging/enz.

Dat is één factor, die tot inflatie leidt. Hogere nominale lonen (in aantallen guldens uitgedrukt), zonder dat iemand er echt beter van wordt.

Maar er is meer. Want de grotere productie (meer arbeidsplaatsen, beter rendement van nieuwe investeringen, automatisering van productie, uitbreiding van fabrieken e.d.) bracht een hoger nationaal inkomen met zich. Een deel daarvan komt zonder meer ten goede aan de maatschappij, zowel aan de werknemers als aan de werkgevers. Per hoofd van de bevolking komt er dan echt een hoger reëel inkomen. Daar kun je wat extra mee doen. We zagen de financiële zorgen in de gezinnen minder worden, we konden méér kopen dan voorheen, misschien veroorloofden we ons ook wel het kopen van goederen van betere kwaliteit. We gingen meer besteden voor vakanties en er kon wat af voor liefhebberijen (auto's, brommers, foto- en filmtoestellen, boeken en platen, modieuze kleding enz.). Dat alles leidde tot méér vraag naar die producten en dat stimuleert het prijspeil. Want grotere vraag

gaat gepaard met het niet meer zo kijken op een gulden of op een tientje.

En als dat zo in de kleine gezinskring gaat, is het dan wonder dat het in de grote overheidskring evenzo gaat? Die overheid moet haar personeel precies als dat in het bedrijfsleven ook salarisverhogingen geven. En de overheid moet voor de producten en diensten, die zij nodig heeft ook jaarlijks méér neertellen.

Dat kan zonder meer gefinancierd worden, als de belastingdruk gelijk blijft. Immers van dat stijgende N.I., van ons toegenomen inkomen, valt de overheid een groter bedrag toe. Ook omdat de belastingdruk progressief is, d.w.z. hoe meer guldens je ontvangt, hoemer je daarvan aan belastingen kwijt bent.

Maar bovendien, zo zagen we een vorige keer, is die belastingdruk in de loop van de jaren verzwakt, zodat de overheid verhoudingsgewijs ook méér ontvangt dan het N.I. toeneemt.

Voor 1976 is rekening gehouden met een stijging van het N.I. ten opzichte van 1975 met ca. 13% (3,5% toename productie en 9% prijsstijging). Dat is gebaseerd op een loonstijging van 9,5 à 10% en daarbij is vrijwel geen verbetering van het reële inkomen mogelijk. Maar de overheidsuitgaven stijgen met 17% en dat ligt dus beduidend hoger. Nu is dat voor een deel verklaarbaar door de grote sommen, die besteed zullen worden voor werkloosheidsbestrijding en wat daar annex aan is. Dat is ook de oorzaak dat de overheid een enorm tekort (15 miljard) aanvaardbaar acht, hoewel zij daarvoor op dit moment nog geen enkele dekking ziet. Ze zal daarvoor de nationale schuld moeten verhogen. En op dit punt is er een duidelijk verschil tussen overheids- en gezinshuishouden.

M. de Jonge

gebod de naaste lief te hebben als zichzelf. (Beter geformuleerd: lief te hebben op dezelfde wijze als men zich zelf lief heeft.) Er wordt in de bijbel nergens gesteld, dat men de ander meer lief moet hebben als zichzelf. Men mag wel degelijk een prestatie terugverwachten. De bijbel werkt daar zelf ook mee. Wij zullen loon ontvangen naar onze werken. In de bijbel wordt wel waarde toegekend aan opofferingen ten behoeve van de ander, maar het wordt ook daar gesteld in de betekenis, dat we loon zullen ontvangen naar wat wij gedaan hebben ook voor de ander. Onder loon (of inkomen) moet worden verstaan al die zaken, die het geluk vergroten. De datum van de uitbetaling kan verschoven worden tot na onze dood. Het loon kan in deze betekenis ook bestaan uit het verkrijgen van hemelse zaligheid of andere zegeningen te verkrijgen voor onze dood.

Ruil van prestaties is in de gedachtengang van Prof. Kraal centraal gesteld ter verkrijging van een groter inkomen. Niemand heeft het recht van de ander te verlangen, dat hij, zonder tegenprestatie te ontvangen, inkomen of ander „geluksmiddelen” afstaat. Men tast dan het fundamentele recht van iemand aan zijn eigen geluk overeenkomstig zijn eigen doeleinden na te streven. Prof. Kraal noemt deze ethiek de egoïstische ethiek. Er is volgens hem behoefte aan een egoïstische ethiek. Men beschouwt meestal egoïsme en ethiek als twee elkaar uitsluitende termen. Ze zouden niet bij elkaar passen. Prof. Kraal verbindt deze termen echter opzettelijk aan elkaar omdat hij het op grond van zowel hethumanistische gelijkwaardigheidsaxioma als op grond van het bijbels gebod de naaste lief te hebben op dezelfde wijze als zichzelf ethisch aanvaardbaar acht, dat iedere mondige burger het recht heeft zijn eigen welzijn na te streven onder de gemaakte beperking, dat hij de ander behandelt zoals hijzelf behandeld zou willen worden, als hij zich in de positie van de ander bevindt. Prof. Kraal noemt zijn ethiek realistisch. Goede ethiek is altijd realistisch, schrijft Prof. Roscam Abbing en daarmee heeft hij zichzelf scherp veroordeeld. Want zijn ethiek van de naastenliefde is bepaald niet realistisch. Het is nl. bepaald niet zo, dat er van uitgegaan kan worden, dat de meerderheid van de mensen welzijnsegalisatie voorstaat. Uit niets blijkt dat, eerder blijkt het tegendeel. Er is niet zoveel kennis van de menselijke natuur voor nodig om vast te stellen, dat vrijwel alle mensen wel iets voor de ander willen doen, maar daarvoor op de één of andere manier beloond willen worden. Dat loon kan bestaan uit inkomen, maar ook uit eer, aanzien, ja zelfs uit zegeningen te ontvangen van God. Ik dacht, dat de bijbel dit niet veroordeelt. Ik acht ook dit een verdienste van het boekje van Prof. Kraal, dat dit eens hardop gezegd wordt. Het klinkt wellicht niet populair, maar het kan wel veel zelfbedrog helpen voorkomen. Het idee, dat we vooral voor de ander veel moeten doen en dat om niet is breed verspreid momenteel. Niet alleen in de wereld, maar ook in de kerk komt men deze gedachtengang herhaaldelijk tegen. Echter; de liefde kan niet van één kant komen, wordt wel gezegd. Men zou de ethiek van Prof. Kraal ook de liberale ethiek kunnen noemen: voor wat hoort wat. Nogmaals: dit wordt ook in de bijbel niet veroordeeld. In feite zou de wereld er al een stuk humaner uitzien als vrijwel alle mensen handelden overeenkomstig deze ethiek. De egoïstische ethiek eist nl. van mij, dat ik de ander behandel, zoals ikzelf behandeld zou willen worden, indien ik in de schoenen van de ander sta. In een vraaggesprek met Godfried Bomans zegt de schrijver-medicus Jan Foudraïne, schrijver van het bekende boek „Wie is van hout”, een gang door de psychiatrie. „Er zit in het christelijk geloof een sterk masochistische tendentie. Hebt uw naaste lief”, heeft de nadruk gekregen; „gelijk Uzelve”, is haast weggefallen. Terwijl dat „gelijk Uzelve” waarschijnlijk het belangrijkste was. Dat de mens trots was op zichzelf en zijn mogelijkheden. Er is een premie gezet op het onderworpen, invalide, incompetent, ziek, hulpeloos zijn. Dat zich zwak en hulpeloos voelen werd, aldus voegt Godfried Bomans hier aan toe, doordat één van de waarmerken van het christen-zijn. Het wordt ook wel geëtiketteerd met het mooie opschrift „nederigheid”. Het zal me niet verwonderen, dat dit zichzelf „om niet” weglakken voor de ander, zo niet veel huichelarij dan toch in elk geval veel zelfbedrog met zich meebrengt. Het gebeurt bepaald niet allemaal om niet. Maar om loon te ontvangen, hetzij nu, hetzij later, in welke vorm dan ook. En daar zit niets verkeers in. Vele frustraties zullen hoogstwaarschijnlijk het gevolg zijn van dit verkeerde begrip van naastenliefde. Het heeft hoogstwaarschijnlijk doorgewerkt tot op seksueel gebied. Ook in de liefde is duidelijk sprake van prestatie en tegenprestatie. Veel liefde voor de ander is liefde voor zichzelf en kan en mag dat ook best zijn.

Zichtbare verschillen in middelen en/of behoeften zijn, aldus de redenering van Prof. Kraal, op zichzelf geen rechtvaardiging individuele of collectieve aanspraken op offers van een ander te rechtvaardigen, omdat iedere mondige burger in beginsel het recht heeft zijn eigen welzijn na te streven. Een rechtvaardiging is wel te vinden in de verantwoordelijkheid, die een mens draagt voor zijn kinderen, zolang deze nog niet in staat geacht mogen worden, zelfstandig hun geluk na te streven. Ook het feit, dat het individuele geluk mede afhangt van de wijze, waarop de samenleving is gestructureerd, kan een rechtvaardiging zijn welzijnsmiddelen af te dwingen t.b.v. de gemeenschap, aldus Prof. Kraal. Wij willen daarop in een volgend artikel ingaan.

Wij stellen vooreerst vast, dat er ook naar onze overtuiging behoefte is aan een egoïstische ethiek, zoals Prof. Kraal die heeft ontwikkeld. Zij is realistisch en lijkt ons meer in overeenstemming met de bijbel dan de vele hedendaagse linkse ideologieën.

De Overheid zal in haar welzijnsbeleid uit moeten gaan van deze realistische ethiek. De verdienste van de opvatting van Prof. Kraal is ook, dat er mee te werken is. Ik kan niets beginnen met het vage axioma van de fundamentele gelijkwaardigheid van alle mensen of met hetgeen mensen gemaakt hebben van het gebod mijn naaste lief te hebben als mijzelf.

De egoïstische ethiek van Prof. Kraal kan mensen helpen weer zichzelf te zijn en hen losweken uit de frustraties, die zij oplopen, indien zij menen uit te moeten gaan van de opvatting van Prof. Roscam Abbing, terwijl zij dagelijks moeten ervaren niet aan de eisen, die deze ethiek stelt te kunnen voldoen dan wel op de weg, die deze ethiek voorschrijft, nog maar zo weinig gevorderd zijn.

Prof. Kraal heeft in zijn boekje een ideologie ontmaskerd naar mijn overtuiging. De ideologie van de welzijnsegalisatie, die in feite op niets is gebaseerd. Ideologie, zo schrijft de onlangs overleden Prof. Zuidema in zijn boekje „De ongelooftwaardigheid van onze economische orde”, is een rechtvaardiging van een praxis die niet te verdedigen valt. Zij is een rookgordijn, waarachter schuldige, kwalijke praktijken zich aan het oog willen onttrekken. Zij is een masker. Gezegd is degene, die haar als zodanig ontmaskert en die dusdoende de averechtse macht van ideologie en ideologen aan de kaak stelt door haar te onthullen in haar boosaardig karakter.

Terloops...

Godsdienstig of dogmatisch?

Laatst nam ik een lifter mee, een jongen van ruim twintig jaar, met wie ik al gauw een diepgaand gesprek kreeg. Hij bleek lid te zijn geweest van één van onze kerken, vrijgemaakt gereformeerd buiten verband. Een mond vol, het was hem echter te veel geworden. Hij was niet alleen buiten verband, maar volgens zijn zeggen moest hij ook van het Verbond niets meer hebben. Hij had in jaren geen kerkgebouw meer betreden en geen preek meer gehoord. Er was nog wel eens een gesprek met een dominee geweest, maar dat was op niets uitgelopen. Hij had er ook geen behoefte meer aan. De dominee had volgens hem meer gepraat dan geluisterd. Tot zijn negentiende jaar was hij met zijn ouders nog wel naar de kerk gegaan en had hij de preken aangehoord, maar die preken hadden hem maar weinig gedaan. Ze hadden hem niet aangesproken.

Wanneer je zo'n verhaal aanhoort, is het goed even met antwoorden te wachten. Trouwens, het is helemaal niet gemakkelijk om een goed antwoord te geven. En dus bleef ik alleen daarom al een tijdje stil, met m'n mond vol tanden.

Die jongen, laat ik hem maar Hans noemen, maakte het me gemakkelijk door zelf verder te praten. Hij vatte zijn verhaal zó samen: „Mijn ouders en de kerk hebben me geleerd dogmatisch te leven in plaats van godsdienstig.”

Dogmatisch in plaats van godsdienstig.

Nu laat ik in het midden of die jongen een juiste tekening gaf van zijn ouders en de gemeente waarin hij opgroeide.

Maar het zou best eens waar kunnen zijn.

En het is voor ouderen en jongeren goed hier eens over na te denken. Voor de ouderen om te herstellen wat ze verkeerd deden, voor de jongeren om het later anders te doen.

We lazten aan tafel pas uit het dagboek van Ds Buskes „Brood voor het hart” het stukje bij 7 augustus. Het gaat daar over Abram, die aan Lot de keus laat om links of rechts te gaan wonen (Genesis 13 : 9). Aan de linkerkant is het land het mooiste, maar het is buiten het beloofde land. Aan de rechterkant is het veel minder mooi, maar daar is het beloofde land wel.

Mag ik enkele regels citeren?

„Abram laat de keus over aan Lot. Als de man van het eenvoudige geloof, de man niet van vrome woorden maar van vrome daden. Hij denkt niet aan zichzelf en neemt zijn lot niet zelf in handen. Hij gelooft, dat niemand hem kan ontnemen, wat God voor hem bestemd heeft en dat is altijd het beste. Geen spoor van eigenwilligheid, van hebzucht en zelfrechtvaardiging. Geen vaststaande en onverzettelijke denkbeelden over eigendommen en rechtstitelt. De God van hemel en aarde is zijn God. Daarom maakt hij voor zichzelf zelfs geen aanspraak op een vierkante meter grond, maar zegt: „Gaaf gij links, dan ga ik rechts kiest gij rechts dan ga ik links”. Het enige, waarop hij aanstuurt, is dat er aan de ruzie tussen Lot en hem een einde komt.

Zo doen wij het in onze christelijke wereld in de regel niet, maar zeker is, dat Abram ook in dit opzicht de vader is van allen die geloven.

Van Abram kunnen wij leren, hoe een christen aan ruzie een einde maakt.”

Inderdaad, Abram dacht niet dogmatisch, maar godsdienstig. En hij handelde er naar.

Wat ik die jongen geantwoord heb?

Mag ik het voor me zelf houden?

Misschien komt u Hans ook eens tegen. Ga dan nu eens vast nadenken over wat u hem antwoorden zult. Dan bent u voorbereid. Maar wees wel gewaarschuwd: een dogmatisch antwoord is gemakkelijker dan een godsdienstig antwoord.

P. C. van Wijk

Van de Zending

(Soemba-Borneo 74)

Het stomme geld

Zo staat het in Lucas 9:16 naar de uitgave van het N.B.G. „Groot nieuws voor U”. In veel andere vertalingen komen we tegen „de onrechtvaardige mammon”. Nu is „mammon” en „geld” hetzelfde. Maar dat vreemde woord brengt iets van dreiging met zich mee, een macht, die het leven tracht te beheersen.

Nu, die macht komt niet aan bod als we het dit keer over ons geld-beheer zullen hebben. Gelukkig niet. We beperken ons tot de volgende cijfers:

In 1974 ontvingen we uit de kring van de kerken en van particulieren ca. f 34.200 terwijl we aan de gemeente op Soemba steun verleende voor levensonderhoud van de fam. Goossens, van predikanten en goeroes en voor de opleiding, totaal ca. f 35.300 zodat ons saldo verminderde met ca. f 1.000 het bedroeg op 31 dec. 1974: rond f 1.850.

Bovendien ontvingen we van de kerk te Utrecht f 5.000 met als speciale bestemming: een reservefonds, te deponeren op een bank in Indonesië. In onvoorziene om-

standigheden, als verbindingen met Nederland tijdelijk verbroken zouden kunnen zijn, is er dan altijd iets beschikbaar voor de gemeenten op Soemba en Borneo.

Stom geld? Ja, als we bovenstaande cijfers lezen en dan verdergaan, hoogstens met een conclusie: aardig, gaat redelijk goed.

Een mammon, een macht? Beslist niet. Enkel maar een middel, één van de mogelijkheden om steun te geven aan arbeid in het Koninkrijk Gods.

C.O.G.M.A.

Militairen „Buitenland”
Chr. Geref. Kerken

Van zaterdag 25 oktober t.m. donderdag 30 oktober 1975 zal D.V. wederom een reis naar diverse luchtmachtbases in West-Duitsland gemaakt worden.

De reis zal dit maal gemaakt worden door: Ds A. Bijkerk, Chr. Geref. predikant te Aalten; Br. J. Koning, ouderling Chr. Geref. Kerk te Enschede-O.; Ds J. C. Schaeffer, Geref. vrijgem. predikant te Emmeloord; Br. M. Noordzij, ouderling Geref. vrijgem. Kerk te Enschede-N.

Ds A. Bijkerk hoopt op zondag 26 oktober 1975 het Woord te bedienen in de samenkomst te Blomberg (Lippe Detmold).

Ds J. C. Schaeffer hoopt op zondag 26 oktober 1975 in de samenkomst te Borgholzhausen (Teutoburgerwald) het Woord te bedienen.

De te bezoeken gezinnen ontvangen allen persoonlijk bericht omtrent datum en uur van het bezoek.

Predikanten, onderlingen en ouders van militairen worden verzocht na te gaan, of nog namen en adressen van in West-Duitsland verblijvende militairen moeten worden doorgegeven.

H. J. Bosch, sekr.,
Hekselbrink 83, Enschede
Tel. 053-762272

Kerknieuws

Aangenomen naar Lelystad (kombinatie Chr. Geref. kerk en onze gemeente): Ds A. Broersma, Chr. geref. pred. te Goes.

Kandidaat A. van der Dussen — Kand. v. d. Dussen, die onlangs afstudeerde aan de Theologische Hogeschool van de Chr. Geref. kerken te Apeldoorn, zal in de periode van zijn doctorale studie enkele hulpdiensten verrichten in de kerk te Rotterdam-Overschie.

Epe — Het adres van de scriba is: A. Hartkamp, Klimtuin 78, Epe, tel. 05780-2303. De preekvoorziening blijft in handen van E. W. Kedde, Julianalaan 3, Heerde, tel. 05782-1317.

Steenwijk — Wijziging informatieboekje 1975-1976 pag. 53, Steenwijk, scriba: C. M. van den Hoek, Oostwijkstraat 90, tel. 05210-2930.

Rektifikatie — Het adres van de diakonie te Krommenie is: I. ten Wolde Witte Klaverstraat 15, Krommenie.

Amsterdam-Noord — De kerk van Amsterdam-Centrum heeft de organisatie van de diensten in het bejaardencentrum „de Kimme” overgenomen van de kerk van Amsterdam-Noord. De vereniging van laatstgenoemde gemeente met de Chr. Geref. kerk ter plaatse zal binnenkort in een definitieve regeling worden vastgelegd.

Ds P. P. Goossens — Op vrijdag 26 september jl. mochten ds Goossens en zijn gezin in welstand op Schiphol arriveren voor een verlof van plm. negen maanden.

Utrecht-Centrum — Uit het Kort Verslag van de kerkeraadsvergadering van 22 september jl. „Br. Vos brengt verslag uit van de laatste regio-vergadering, waarin vooral aandacht werd besteed aan een voorstel van Bunschoten-Spakenburg tot invoering van een credentiebrieven. Aan de kerk van Bunschoten-Spakenburg is in overweging gegeven dit aspect opnieuw in de regio aan de orde te stellen na bestudering door de kerken van het rapport van de Landelijke Commissie. Met dankbaarheid kon worden gememooreerd, dat de afgevaardigden ook bij verschil van gevoelen elkaar toch trachten te zoeken en vast te houden.”

We voegen hieraan toe de uitspraak, die de vergadering van kerken in bovengenoemde regio d.d. 14 maart '75 deed:

„De vergadering van kerken in de regio Utrecht hebben kennis genomen van de moeilijkheden, waarin de kerk van Breukelen is geraakt, mede door de beschuldigingen van haar vroegere predikant Dr Arntzen, dat de kerk van Breukelen contact oefent met kerken, die zich niet opstellen als gereformeerde kerken.

Aangzien de kerken groepen zijn de kerk van Breukelen in dezen terzijde te staan, willen zij publiek uitspreken:

1. dat de regiokerken in het belijden van de waarheid van de H. Schrift, zoals in de formulieren van de oude christelijke kerk en in de drie formulieren van Enigheid is uitgedrukt, haar eenheid en de grond van haar samengaan vinden (zie de Preambule zoals die op de laatste landelijke vergadering te Utrecht is aangenomen);
2. dat aan studenten, die van de regionale vergadering het recht verkrijgen een opbouwend woord te spreken, instemming wordt gevraagd met de drie formulieren van Enigheid, en dat degenen, die beroepbaar worden gesteld, bovendien hun instemming door ondertekening van deze formulieren bekrachtigen (zoals dit ook bij de examinatie op de regiovergadering van dec. jl. is gebeurd)."

VERSCHEENEN:

PSALMEN (II)

door Ds. F. VAN DEURSEN
424 bladzijden in fraaie stempelband met goudtitel, prijs f 35,00, doch tot 1 nov. a.s. nog voor de intekenprijs van f 29,50. Het verscheen in de reeks „DE VOORZEIDE LEER”, waarvan thans de volgende delen leverbaar zijn:

Ds. C. Vonk:
Inleiding - Genesis - Exodus f 23,50
Leviticus f 31,00
Numeri - Deuteronomium .. f 36,50
Jozua f 35,00
Richteren f 35,00
Ds. F. van Deursen:
Psalm (I) f 35,00
Psalm (II) f 35,00*

*) Intekenprijs tot 1 nov. 1975 f 29,50
In voorbereiding:

Ds. C. Vonk: I en II Samuel.
„Dit groots opgezette werk is naar mijn mening een echt reformatisch werk. Het is voor mij een wonder, dat het aan ons geslacht geschonken is.”

Ds. P. K. Keizer in
„Tot Vrijheid Geroepen”
Degenen, die alle verschenen delen willen aanschaffen kunnen ze desgewenst ontvangen tegen betaling van f 25— per 3 mnd.! Volledig prospectus op aanvraag.

Fa. Wesdijk, Liebeek & Hooijmeijer
Singel 55 - Barendrecht - Giro 216828

Direkt GELD nodig?

Be! Spijkerboer - Elburg
een vertrouwd en voordelig adres.
Tel. 05250-1751

de esdoorn

Bij „De Esdoorn”, verzorgingstehuis voor bejaarden, uitgaande van de Stichting Gereformeerde Bejaardencentrum „Zwolle” zal over ongeveer een jaar moeten worden voorzien in de functie

HOOFD Verzorging en Verpleging

wegens pensionering van het nu fungerende Hoofd.

Teneinde de functiewisseling zo soepel mogelijk te doen verlopen zouden wij gaarne zien dat de opvolgster resp. opvolger zo spoedig mogelijk bij ons in dienst treedt en na voldoende door het huidige Hoofd te zijn ingewerkt haar functie bij haar vertrek overneemt.

„De Esdoorn” is een in 1972 geopend modern verzorgingstehuis. Het wordt geleid door een directeur. Het Hoofd Verzorging en Verpleging vervangt hem bij afwezigheid.

Voor deze functie is het bezit van het diploma verplegende A en/of B vereiste. Er worden hoge eisen gesteld met betrekking tot contactuele vaardigheden en leidinggevende eigenschappen. Een psychotechnisch onderzoek kan deel uitmaken van de selectieprocedure.

Gegadigden voor deze functie worden verzocht zich schriftelijk te wenden tot het bestuur van de Stichting, per adres „De Esdoorn”, Esdoornstraat 5 te Zwolle.

Voor eventueel gewenste nadere informatie kan men zich wenden tot de voorzitter, de heer J. Pierik, tel. 05200-15626.

Voor al uw

handels- en familie drukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — Zeist